

* Sita *
Brahmachari

Jazmínové nebo

Jazmínové
nebo

A decorative border surrounds the central text, featuring various motifs: flowers, leaves, musical notes, a hummingbird, a vinyl record, a guitar, a rose, a laptop, a cow, a street sign, a shoe, and an airplane.

Sita
Brahmachari

Jazmínové nebo

slovarť

Copyright © Sita Brahmachari 2012

Translation © Oľga Kralovičová 2014

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2014

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-1106-8

Na pamiatku môjho ocka
Dr. Amala Krishnu Brahmachariho

S láskou venujem mamičke
Frede Brahmachari
a celej našej rodine

MAMIN RODOKMEŇ

(zo strany dedka Bimala)

PRAST

DR. PRÁN A MEDINÍ ČA

DEDKO BIMAL

(♥ babina Kath v Yorkshirei)

UMA-MAMA!

(♥ Sam - ocko!)

STRÝKO ROHAN

(♥ teta Rosa)

TETA M

(♥ strý

BIBHA

MILAN

MAL

JA!

(♥ Mira
Levensonová)

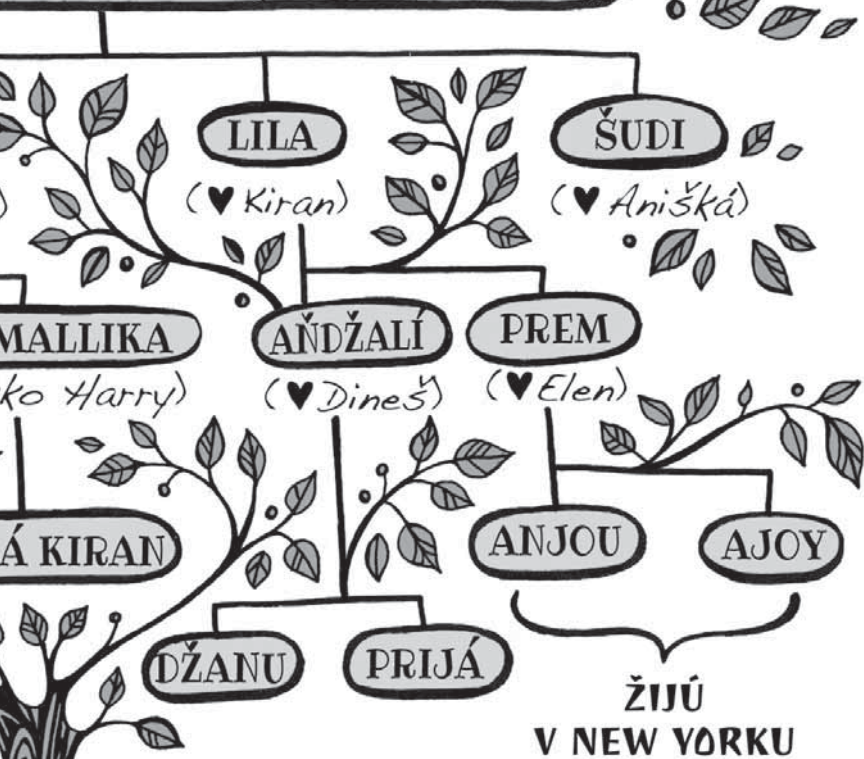
KRISH

LAILA

Na rodokmeni je zvláštne to,

STARÍ RODIČIA

CHATTERDŽIOVCI (CHATTERJEEOVCI)

že sa vôbec nezačína od vás

Kalkatské letisko

Už sa neviem dočkať, kedy si vezmem kufor a prejdem na druhú stranu.

Zdá sa mi neuveriteľné, že som konečne v Indii, že ja, Mira Levensonová, som sa sem napriek všetkému dostala celkom sama. Myslela som, že mamu poteší, keď budem chcieť navštíviť miesto, kde vyrastal starý otec. Mám však pocit, že to všetko sa uskutočnilo iba vďaka mne. Aby som bola presná, vďaka mne a mojej sesternici Priji, ktorá je rovnako stará ako ja. Keby sme sa po dedkovej smrti neboli skontaktovali cez Facebook, asi by som tu teraz nestála.

Bez ohľadu na to, koľkokrát mi mama tvrdila, že sa nevrátila do Indie odvtedy, čo tam bola v mojom veku, iba preto, lebo s Prijinou mamou Aňďžali jednoducho stratili kontakt... neverím jej. Keď som ju konečne presvedčila, aby opäť nadviazala kontakt s Aňďžali, zdalo sa mi, že až po nekonečných hodinách telefonátov sa začali rozprávať viac-menej normálne. Napokon súhlasila, že môžem ísť, ale odvtedy sa u nej striedalo prehnané nadšenie s nervozitou. Čo mi vlastne povedala?

„Ideš na miesta, kde kedysi žil tvoj starý otec, Mira. Keby som mohla ísť s tebou, pôjdem.“

Ani to som jej však neverila, lebo keby naozaj chcela ísť, čo jej či dedkovi celé tie roky bránilo vybrať sa tam? Keď som sa dedka spýtala, kedy bol naposledy v Kalkate, odvetil, že keď mu zomrela mama. A to bolo pred tridsiatimi rokmi. Nevedela som, ani že moja prastará mama sa volala Mediní, až kým mi to nepovedal. Čím viac o tom premýšlam, tým väčšmi som presvedčená, že nikto z našej rodiny nebol tak dlho v Indii nie preto, lebo „všetci mali veľa práce“, že si to „nemohli dovoliť“ alebo jednoducho „stratili kontakt“. Medzi mojimi spolužiakmi sú decká, ktoré cestujú za svojimi príbuznými na druhý koniec sveta každý rok, a vôbec nie sú bohatí ani nepracujú až tak málo.

Je to smutné, lebo sa mi zdalo, že krátko pred smrťou sa dedko napokon naozaj chcel vrátiť „domov“. Pamätám si, že to tak povedal, lebo som potom uvažovala, ako dlho musí človek žiť na jednom mieste, aby ho pokladal za domov.

„Ak sa uzdravím, môžeš ísť do Indie s babinou Kath a so mnou!“ povedal mi a ja som verila, že pôjdeme. Lenže už sa neuzdravil. Asi preto, lebo už nie je medzi nami, som mala pocit, že musím odpovedať na Prijin mail, a udržať nejaké spojenie s miestom, kde sa dedko narodil... kvôli nám obom. Lenže cestu do Indie som si musela doslova vybojovať. Najprv bolo treba donútiť mamu a Aňdžalí, aby obnovili kontakt, potom presvedčiť mamu, že sa mi nič nestane, ak poletím sama iba s asistenčnou službou

(mám štrnásť!), a potom zase Aňdžalí presviedčala mamu, že bude o mňa dobre postarané. Musela som si vybaviť, aby ma pustili zo školy (podarilo sa to najmä preto, lebo som slúbila, že budem pracovať v Aňdžalinom detskom útulku a pripravím tam umelecký projekt), a mali sme šťastie aj v tom, že Priju vybrali, aby tancovala na slávnostnom predstavení, takže mala mať každý deň skrátené vyučovanie. Musím priznať, že sme si s Prijou predsavzali vyvrátiť všetky námietky, no aj napriek našim plánom mama stále váhala. Myslím, že napokon zapracoval ocko a presvedčil ju, že by som mala ísť. Raz večer som ich začula, ako sa rozprávajú...

„Len ju pusti, Uma. Pamätám sa, keď som bol v jej veku, začal som sa zaujímať o svoje korene. Načrtnol som celú cestu otcovej rodiny z Poľska až do East Endu. Najmä preto som sa začal venovať dejinám.“

Zlatý ocko!

„Keď som tam bola na návšteve v jej veku ja... asi by bolo fér pustiť tam aj Miru,“ povzdychla si mama, akoby sa bála pustiť ma sem. Nevieť prečo, ale určite na to prídem.

A tak som tu, stlačená medzi množstvom ľudí, ktorí sa navzájom prekríkujú v snahe dostať sa ku kufrom a k vozíkom, odstrkujú ma, väčšinou dozadu, klimatizácia je buď vypnutá, alebo pokazená, a mne sa pod tričkom tvoria trápne fľaky od potu. Jidé hovorí, že chlapci sa potia a dievčatá rosia, ale nech to opíšete akokoľvek, podľa mňa je to jedno a to isté. Nemôžem sa predsa stretnúť s Aňdžalí a Prijou, keď takto vyzerám a páchnem.

Ľudia postupne odchádzajú s plnými vozíkmi, takže konečne po prvý raz dovidím na pás s kuframi. Po mojom kufri zatiaľ niet ani stopy. Odrazu mám žalúdok stiahnutý od nervozity. Viem, že to znie trochu smutne, ale doteraz sa mi všetko páčilo – odlet, osviežujúce uteráky v lietadle, a ešte aj tá chvíľa, keď som odovzdávala pas zamračenej žene v uniforme v sklenej búde. Niekoľkokrát pozrela na moju fotku v pase a na mňa a na okamih som si pomyslela, že ma nepustí ďalej, ale napokon mi pas vrátila, povedala: „Vitaj v Kalkate,“ a ani pritom na mňa nepozrela.

Znova sa zahľadím na fotku v pase. Asi teraz naozaj vyzerám inak. Mala som dvanásť, keď som sa fotila. Jidé sa išiel popukať od smiechu, keď tú fotku uvidel a spomenul si, ako som vyzerala. Mám uhľovočierne vlasy (ani náhodou si ich nefarbím), na tej fotke zastrčené úhladne za uši, a nie som vôbec namalovaná (nemám ani len očné linku, ani lesk na pery). Ani visiace náušnice, iba malé gulôčky v prepichnutých ušiach. Zrejme mi práve nasadili strojček, lebo ústa mám akési opuchnuté, akoby som sa snažila zakryť ho perami.

„Až tak veľmi som sa zmenila?“ spýtala som sa Jidého, keď mi podával pas.

„Úsmev!“ povedal a urobil fotku mojím malým digitálnym fotoaparátom, ktorý som dostala od mamy a ocka na narodeniny. „Čo povieš?“ spýtal sa a so smiechom mi ju ukázal.

Je to dobrá fotka... Dokonca na nej vyzerám, akoby som mala výrazné líčne kosti! Najlepšie fotky vzniknú vtedy, keď nečakáš, že ťa odfotoja, no stále si nemôžem zvyknúť na seba bez strojčeka. Dali mi ho dolu iba pred pár dňami.

Prenesiem pohľad z Jidého fotky na snímku v pase. Stále som to ja... oči sú tie isté, ale v porovnaní s tým, aká som teraz, vyzerám na pasovej fotke ako malé dievčatko. A aké mám uhladené vlasy! Nechápem, ako som sa mohla Jidému páčiť, keď som tak vyzerala! Strčím fotoaparát a pas bezpečne naspät' do tašky a hľadám jeho fotku, ktorú vždy nosím so sebou. Neviem, prečo mám túto tak rada, ale vznikla, keď sme sa zoznámili. Aj on na nej vyzerá ako decko! Už len keď pomyslím na Jidého, cítim, ako ďaleko som od domova. Ktovie, kde je teraz. Pravdepodobne sa na ceste do Francúzska niekde prepletajú v autobuse cez hory. Možno bude odlúčenie ľahšie, keď viem, že by som sa s ním aj tak dva týždne nemohla spojiť. Možno...

Pozriem na starú dvojicu, ktorá trpezlivo čaká na kufre. Prišli k batožine iba chvíľku predomnou, takže možno nemusím panikáriť... zatiaľ. Oni sú pokojní. Žena sedí na prázdnom vozíku a starec stojí vedľa nej s rukou položenou na jej pleci. Žena si pomaly rozpletá tuhý sivý vrkoč a starec dvíha ruku a prechádza jej prstami po strieborných zvlne-
ných vlasoch. Ona sa zakloní a položí si hlavu na jeho ruku.

„Moja Iris,“ počujem, ako jej šepká. Ona pozrie naňho a usmeje sa a on sa k nej snaží skloniť a pobožkať ju na pery. Neviem prečo, ale je nanajvýš trápne, keď si dvaja starí ľudia takto prejavujú lásku. Medzi ľuďmi v ich veku je to zriedkavosť. Chodíme spolu s Jidém už skoro tri roky, oveľa dlhšie ako ostatní naši kamaráti. Ktovie, ako dlho sa poznajú títo dvaja. Asi väčšinu života, tak ako babina Kath

a dedko Bimal. Chuderka babina Kath – musí to byť pre ňu ťažké, keď je teraz sama. Povedala, že by išla so mnou, a ja som jej uverila, ale necíti sa dobre. Teraz, keď na to myslím, babina Kath bola asi najšťastnejšia, že sem idem.

„Celé roky som sa snažila presvedčiť tvojho starého otca, aby si urobil voľno v práci a išiel navštíviť svoju rodinu. V Kalkate sa ti bude páčiť. A pozdrav odo mňa Lilu,“ povedala mi.

Myslím, že babina Kath išla do Kalkaty prvý raz po tom, ako sa s dedkom zobrali, a páčilo sa jej tam. Stretla sa s mojou prastarou mamou a spoznala dedkovu sestru Lilu, ktorá ju naučila pripravovať najlepšie karí¹ a sladkosti. Babina Kath je úžasná kuchárka. Už len pri pomyslení na jej karí mi zaškvírka v žalúdku. Dedko Bimal vždy žartoval, že jeho anglická manželka je lepšia kuchárka ako bengálske manželky!

Je naozaj čudné, ako mi ten starec s vozíkom pripomína starého otca. V tenkom pulóvri s včkovým výstrihom, pásičkavej košeli a kravate, v elegantných nohaviciach a lesklých topánkach vyzerá, akoby vystúpil z dedkovho šatníka.

Asi na nich civiem, lebo starý pán zachytí môj pohľad a kývne mi. Cítim sa trápne! Rýchlo sa odvrátim. Nechcela som na nich zízať, ale niekedy mám pocit, akoby som ani v tranze sledovala film, ktorý sa odohráva predou mnou, a zabudla, že som súčasťou deja a že aj mňa vidieť! Som

¹ Karí – My poznáme tento výraz ako názov korenia typickej oranžovej farby, ale v Indii označuje jedlo z kúskov mäsa alebo zeleniny a omáčky.

taká zaujatá sledovaním ľudí, že si neuvedomujem, aké je to neslušné. Akoby som si to všetko chcela v duchu odfotoграфovať (nebolo by predsa vhodné fotoграфovať naozaj), aby som to potom mohla vytiahnuť z pamäti a neskôr namalovať. Jidé hovorí, že vždy zízam. Väčšinou ma musí štuchnúť, aby som sa spamätala.

Starec zo mňa nespúšťa oči, a keď sa znovu otočím k pohyblivému pásu, predstieram, že sa zaujímam o tie balíky, kufre a batohy, ktoré chodia na nudnom sivom páse dookola už celú večnosť. Niektoré sú tak dôkladne zabalené do fólie a oblepené, akoby ten, kto ich balil, ani neveril, že prídu do cieľa. Potom mi začne vítať v hlave obávaná myšlienka: Čo ak? Čo ak sa môj kufor neukáže? Čo ak som tu čakala tak dlho, že sa teta Aňdžalí s Prijou už vzdali a nečakajú ma za tamtou stenou? Čo ak s Prijou nebudeme spolu dobre vychádzať? Veď ju sotva poznám – iba sme si písali cez Facebook a skypovali a niekoľkokrát sme si zatelefonovali. Čo ak...

Vytiahnem z kabelky mobil, že zavolám Aňdžalí, ale nemôžem nájsť sieť. Čo ak odišli a ja sa s nimi nebudem vedieť spojiť? Odrazu sa mi srdce splašene rozbúši. Viem, že by som mala zachovať pokoj, ale práve preto som pri mame vybuchla. Odkedy dedko zomrel, žiadala babinu Kath, aby ju učila variť indické jedlá, a deň pred mojím odchodom pripravila neuveriteľnú hostinu celkom sama. Jej karí nebolo také dobré ako karí babiny Kath – môj mladší brat Krish si neodpustil, aby ho skritizoval –, ale bolo chutné. Liezlo mi však na nervy, ako ma pri jedle ustavične skúšala.

„Ako sa povie: *Bolo to veľmi dobré?*“ vítala do mňa hádam už po stý raz. Myslela si, že ma učí, no ja som tie slová už aj tak počula od dedka a pamätám si ich.

„*Khub bhálo,*“ povedala som, len aby mi dala pokoj.

Neviem, čo jej chodilo po rozume, ale tých niekoľko posledných dní pred mojím odchodom bola vystresovaná a napätá. Podľa ocka sa len bála, že budem letieť sama, ale to nebolo iba to. Stále mi hovorila, čo si mám obliekať, čo si mám zbaľiť, aké darčeky mám komu dať a čo mám povedať Aňďžalí. Akoby sa snažila dohnať všetok ten stratený čas a dať mi rýchlokurz o Indii. Stále dookola rozprávala o veciach, ktoré neboli dôležité... a pritom k praktickým veciam, ktoré by boli naozaj užitočné, napríklad ako si prepnúť sieť na telefóne, sa nedostala. Bola som čoraz rozčúlenejšia, až sme sa napokon strašne pohádali. Nakoniec som ju ani neobjala na letisku, ani sme sa poriadne nerozlúčili. V porovnaní s väčšinou ľudí, ktorých poznám, sa vlastne my dve s mamou až tak nehádame, a keď sa aj pohádame, vždy sa rýchlo udobříme – zvyčajne tak, že si pošleme esemesku s ospravedlnením, hoc aj sme obidve doma, lebo by sme sa cítili ešte horšie, keby veci zostali nevyriešené.

Vopchala som mobil do malého vrecúška v kabelke, ale nevkĺzol dnu. Nahmatala som a vytiahla balíček s ceduľkou v bielom papieri, previazaný červenou stužkou.

Prepáč mi tie náušnice! Ľnúkam mier!
L'úbim t'a
mama

V hrdle mi navrela hrča a zrazu ma premohla únava. Asi som bola fakt protivná. Teraz mám výčitky svedomia a rada by som jej poslala esemesku s ospravedlnením, lenže môj hlúpy telefón nefunguje. Chcela by som poslať esemesku aj Jidému. Iba obyčajný text o ničom, aké si posielame stále. Je mrzuté, že sa s nikým nemôžem spojiť. Zhlboka sa nadýchnem, aby som potlačila slzy, prejdem k lavičke a sadnem si. Pri tej hádke vlastne o nič nešlo a teraz sa cítim hlúpo, že som sa tak nahnevala. Po maminej špičkovej večeri som zašla do jej izby a požiadala som ju, aby mi požičala náušnice – tieto náušnice –, ktoré aj tak nikdy nenosí. Sedela na posteli a hľadela na nejaké staré listy. Iba tak som si k nej prisadla a nakukla jej ponad plece...

5. novembra 1981

Milá Uma,

je skoro neuveriteľné, že nás po toľkom čase naozaj prídeš navštíviť.

Rýchlo som prebehla na spodok stránky a čítala som...

Pred Tvojím príchodom si už nestihneme písať, a tak tentoraz nebudem čakať na Tvoje listy ako celé tie roky, budem čakať na Teba.

Tvoja sesternica

A ědžalí x

Myslela som si, že mama sa chystá dať mi všetky tie listy a fotografie, ale väčšmi som sa mýliť nemohla. Len čo zisťovala, že jej čítam ponad plece, vyskočila z postele, všetko pozbierala a zastrčila do albumu s vyblednutým pláteným prebalom, ktorý som nikdy predtým nevidela. Potom ho odložila do starého bielizníka konča postele, kde má všetky svoje vzácnosti, do ktorých nemám strkať nos. Nič mi nevysvetlila. Nič! A tak som jej položila iba niekoľko otázok o tom, kedy bola v Indii a čo s Aňdžalí robili. Niečo mi porozprávala už predtým, preto som neočakávala, že tak vybuchne a povie mi, aby som do toho nestrkala nos a nehrabala sa v minulosti. Nevie, čo to malo znamenať. Čudné je, že zvyčajne mi rada rozpráva historky z detstva.

Mala som pocit, akoby sa predo mnou uzatvárala, práve keď som potrebovala vedieť o Kalkate čo najviac. Zdalo sa mi celkom normálne položiť jej zopár otázok vzhľadom na to, že som sa chystala preletieť pol zemegule celkom sama, aby som sa po prvý raz stretla s príbuznými.

A tak som tesne pred odchodom na letisko potajomky zašla do maminej izby a zobrala jej album s listami. Jidé mal pravdu, keď mi dohovárал, že ho mám radšej čo najskôr vrátiť. Vôbec som ho nemala brať. Odvtedy mám totiž pocit, akoby mamine listy v mojom vedomí vypaľovali veľkú dieru viny.

Možno, no iba možno, by som mohla urobiť niečo, aby som to nejako odčinila. Môj plán je takýto: ak Čojaviemkto-Čojaviemčo, čo niektorí ľudia nazývajú Boh, dobrá kar-

ma, zlá karma... akékoľvek sily, ktoré fungujú v tomto vesmíre...

Pôjdem na toalety osviežiť sa, a ak môj kufor bude na páse, keď sa vrátim, odložím mamine listy a vôbec ich nebudem čítať. Doma ich vrátim do bielizníka, a tak sa mama možno ani nedozvie, že som ich vzala. Nič sa nestane. Zlá karma sa obráti. Možno...

Vstanem. Práve okolo mňa prechádza vysoký fúzatý muž v uniforme, ktorá vyzerá ako vojenská. Zhlboka sa nadýchne až z brucha, ako som sa naučila na hodinách spevu, aby som nemala hlas slabý a ufnukaný.

„Prepáčte, môj kufor neprišiel.“

Premeria si moje holé nohy a ja si uvedomím, že si potaľujem spodok riflovej minisukne. Znovu zdvihne pohľad, ale nepozrie mi do očí. Namiesto toho si utrie čosi z pleca, akoby som bola bezvýznamný hmyz, ktorý ho obťažuje.

„Ešte počkaj. Chvíľu to trvá,“ zahundre nakoniec a potom odíde.

Teraz ľutujem, že som sa obrátila na toho nepríjemného strážnika, a znovu pozriem na pás. Zostalo tam už len niekoľko kusov batožiny, no ani jedna nie je moja.

Zaplaví ma ďalšia vlna únavy a žalúdok mám doslova zauzlený. Musím sa pred stretnutím s Prijou a Aňďžalí dať dokopy. Idem k toaletám a zamknem sa v kabínke. Je tam ako v peci. Začnem sa vyzliekať a vytiahnem citrónové zvlhčené utierky, čo mi pribalila mama. Zmyjem si z pokožky zatuchlinu z nočného cestovania. Nasprijujem sa a cítim sa trochu menej špinavá. Poskladám si minisukňu

a tričko do tašky a vyberiem mäkký šalvar-kamis¹, ktorý mi poslala dedkova sestra Lila a o ktorom som vyhlásila, že si ho neoblečiem ani do truhly, lebo mama do mňa stále hustila, aké dôležité je nosiť „vhodné“ oblečenie. Jemná bavlna je tenká ako papier, má sýtooranžovú farbu s čier-no-červeným kašmírovým vzorom. Oranžová je moja obľúbená farba a tá látka je hebká a chladná. Teraz nechápem, prečo som sa na mamu tak hnevala.

Vyjdem z kabínky a pozriem sa do zrkadla. Vytiahnem očné linky, nakreslím si na horné viečko čiernu čiaru, trošku ju zakrútim nahor a pridám aj tenkú linku na spodné viečko ako vždy. Prečešem si vlasy, potom sa predkloním a znovu si ich prehodím na chrbát, aby neboli neprirodzené.

Len čo otvorím dvere, stará pani, ktorú som videla predtým, prejde popri mne, jej sivé vlasy sa mi obrú o plece a za ňou sa nesie sladká vôňa konvaliniek.

Keďže sa cestou obzerám, narazím rovno do vozíka naloženého kuframi. Ledva sa stihnem zachrániť pred pádom na nos, ale vypadne mi kabelka a vysype sa na zem. Chytím svoj nový fotoaparát (zdá sa, že je v poriadku) i pas. Starec, ktorý tlačil vozík, sa skláňa, pomáha mi zdvíhať veci a po bengálsky sa ospravedľuje. Nechápavo naňho pozriem a on si uvedomí, že mu nerozumiem. Teraz, keď je tak blízko pri mne, zistím, že používa tú istú vodu po holení Old Spice, akú sme kupovali dedkovi Bimalovi na

¹ Šalvar-kamis – Nohavice pripomínajúce pyžamové, dolu často úzke, a dlhá voľná blúza.